

HOVA, MERRE?

Írta: Kolozsy János

Mintha megint elérkeztünk volna életünk újabb merész kanyarodójához, s helyénvaló felvetni a kérdést: hova, merre?

Mögöttünk a lecölpözött esztendők dermedt mozdulatlansága, teli tuskés fájdalommal a szívünkben, s előttünk a holnap kitárt kapuja, amely átsegít az újabb megismeréseken.

A tespedtség a legrútabb halál. Mi pedig élni, teremteni, segíteni és továbbjutni akarunk. Az élet legtisztább, nekünk kijáró értelmét és lényegét keressük, hogy egész emberek lehessünk. Mint ama dacos, acélizmú megtestesítői, akik bőkezűen, nagylelkű elhatározással odadobják elsüllyedt világok mérlegébe az elvesztetteket, s gyűjtjük, gyarapítjuk újabb nekibuzdulással az éltető anyagot.

Nem siránkozunk álmaink s vágyaink romjai felett, mert a zokogás zsibbasztó, és kábultságot idéz elő, nem is keressük elmúlt napok felbukkanó emlékeit még ha kísértenek is, mert az élet nem ismer kegyelmet, s jaj annak, aki ismét, és régen elmúlt dolgokon bárgyún kérődzik. Ami elmúlt, legyen a feledésé, és ami előttünk áll: munkára, összefogásra serkentsen mindenkit, akár az élet napsütötte vagy árnyékos oldalán helyezkedett el eddig.

Azért egy kis számadást éppen végezhetünk önmagunkkal. Merüljünk el mindent elfelejtőn lelkiismeretünk tiszta tavában, és vizsgálgassuk közelebbről a dolgainkat. Ami jó és használható volt életünk megpróbáltatásai közepette, azt kegyelettel őrizzük meg a továbbjutáshoz, ami bosszúságot, kárt, bánatot szerzett, tessük el nagylelkű elhatározással, és megkönnyebbülten, fellélegezve és felemelt fejjel induljunk el újabb tartós kézfogásra a testvér, a kortárs felé.

Új utak keresztezik elindulásainkat, és most igazán egész ember legyen, aki megtalálja a leghelyesebb utakat a célhoz.

A cél a boldogulás, az akarat sorompóba állítása az új idők új követelményeiért.

Kacagó virradatban állunk. Az ég enyhén kéklik, és friss, erősítő, mámoros italtól részeg a megkínzott föld. Mintha egy utolsó, nagy ölelkezésre serkentene a családottakat és az életbetegeket, a visszaparancsolt lendületet, hogy újból nevető arcok szikráznak körülöttünk.

Tényleg: mintha több volna a reménykedő, bizakodó, vágyakat és álmokat építő, s mintha a levegő is, amely eddig gonosz, maró és fojtogató volt, megennyhült volna. Megértőbben fújdogál a lassú alföldi szél, a nótája nem oly vészes, és a hangja elviselhetőbb. A nap sugarai szétömlenek, és megtalálják a meglapult, elrejtőzött menekülő embert, és odaállítják az égi eső alá. A permetező tüzes nyári ígéretes parancsolólag a kötelességek felé sodor. Ha egész ember vagy, most ne habozz, ha érezni tudsz, hallgass lelkiismeretedre, ha szíved vércseppjei a múlt idő perceit számlálják, állj mellénk, és indulj el új idők új kötelességei felé.

Megmondjuk, hova, merre . . .

Ajkunkon víg nóta csendül, mint az aratók száján öröm csörgedez, a szemünk kutat, hívunk és keresünk: hol vagy?

Megint vagyunk, eljöttünk, hogy oszloposan egymás mellé állva megmutassuk: tényleg vagyunk. Kinyílt virágszirmokat szórunk pazarul a napba, és büszkén megvetjük a lábainkat a kemény talajon.

És megyünk . . .

Nézz körül, és ne kérdezd, mit akarunk, mi az elvégezni való, hiszen te is tudod, látod. A fákat megtépdeste a vihar, ki kell egyenesíteni elhajlott derekukat. A földnek bőven termő magot kell adni, hogy a legjobbat, a legszebbet nyújtsa. Az életet, az ízt, az erőt, a szépséget, mint az emberélet legdrágább ajándékát.

*

A lírán túl azonban nézzünk szemébe a kötelezettségeknek.

A politikánál kezdjük, amely pántlikás hangulatra ösztönzi az embert. Hiába: undorító és kiábrándító a politika, nélküle mégsem élhet kisebbségi nemzet. A teendőket azonban a politikában is át kell csoportosítani, és meg kell változtatni a sorrendet. A politika csak egyik eszköze (nem a legfontosabb és legelső eszköze) legyen az érvényesülésnek, a továbbjutásnak. A politikából magából még nem tud megélni és továbbjutni a nemzet. Az erőt nem a politikára koncentráljuk, de tartjuk készenlétben. A politika csak olyan útba eső állomás, amely naponta elébe áll a kisebbségi polgárnak, de tartósan, egész életünkkel ne horgonyozzunk le mellette. A politika csak kiegészítője és nem életforrása a kisebbségi életnek. Az elmúlt esztendő mindenben igazolták ennek az elgondolásnak a helyességét, amikor a politika megszűnt, és vele együtt eltűntek az erőtlenség, vérszegénység, kiéptetlenség, gyökértelen kisebbségi intézményeink is. A magyar kisebbség a gazdasági és kulturális szervezkedés kihangsúlyozása helyett elég helytelenül a politikai érvényesülés felé menetelt. A tanulság pedig elég szomorú és fájdalmas volt. A németek másként kezdték. Előbb a Kulturbund jött, aztán a kultúregyesületek teremtették meg a német kisebbségi politikát. Nem a német pártoknak voltak kipróbált, mindig mozgósít-

ható tagjai, hanem a német gazdasági, kulturális s egyéb egyesületeknek. Az eredmény tagadhatatlanul gazdag és irigylésre méltó. S nem lehet fölényesen elintézni azzal, hogy: „Hja, a németek kedvezőbb helyzetben voltak mindig, nekik mindent lehet és szabad.” Kényelmesebb a helyzetük, és jobb is, de mi is voltunk kényelmesebb és jobb helyzetben, amikor nagy mulasztások történtek. A németek előbb vállalták a munkát, az alap lerakását, és soha nem cserélték fel a kisebbségi életben az elvégzendő munka sorrendjét. A gazdasági boldogulás és a szellemi táplálék – vagyis a gyomor és az agy – útján kell eljutni a kisebbségi polgárhoz, hogy egyetlen láncszem se hiányozzék. Csak így lesz elszakíthatatlan a kisebbségi gondolat és érzésláncolat, és csak így lesz elég mély gyökerű a mozgalom az összes társadalmi rétegek felé.

Ha kipihenten körülnézünk – s ki ne pihent volna és gondolkozott volna az elmúlt esztendőkből elegendő az elkövetkezendő dolgokról –, észre kell vennünk a német intézményeket, amelyek alapos megismerése nélkül felületesség, újabb hibás lépés volna továbbjutni.

*

A kezdethez még más is szükséges. Már nemcsak a vezéreknek, a vezetőknek, az alvezéreknek, hanem mindenkinek, aki könnyebben és kevesebb gond és megpróbáltatások nélkül akar kisebbségi életet élni, meg kell ismerkednie életére eredő bajaival. Vagyis tisztába kell jönnie elsősorban önmagával. A környezetével, a viszonyokkal, hogy alkalmazkodó, hajlékony lehessen. Olyan ember, amilyent a mai idők megkívánnak. A magyar makacsságát – ha van még ilyen – úgy kell levezetni, hogy a hirtelenség és a dac helyett a tájékozottság, az opportunitás minden időben és mindig helyesen legyen alkalmazható. Nem a behódolásról, nem a gerinc erőszakos megtöréséről van szó. Csak az élet követelte praktikus követelményeknek a teljesítéséről. Aki tájékozódott, könnyebben eljut minden kérdés megismeréséig, aki gondolkodik és higgadtan gondolkodik, az könnyebben boldogul. Mi pedig a boldogulást keressük.

Az egyik feladat volna például feldolgozni és a magyar néprétegek részére könnyen hozzáférhetővé tenni a szerb kisebbségi mozgalom múltját. A legközbösebb, bágyadt és fáradt ember is találna érdekeset, újat, használhatót az anyagban.

A szerb kisebbségi múlt minden területe fel van dolgozva, magyarra való átdolgozása soha nem volt aktuálisabb. A szerb kisebbségi múlt megismerése új perspektívákat nyitna a magyarság előtt, erőt, tájékozódást és helyes állásfoglalást tanulhatna az elmúlt száz év kisebbségi történéseinek a megismeréséből. Megtudnák, hogyan és miként csinálták a szerbek ezt és am azt kisebbségi sorsukban. S ha nem is alkalmazhatjuk a régi taktikákat, szokásokat, állásfoglalásokat a mai viszonyok között, mégsem tagadható, hogy a kisebbségi polgárnak könnyebb járást, tisztább látást, alaposabb áttekintést nyújtana mindezek megismerése.

A továbbjutáshoz még sok minden szükséges. Talán megmosolyognak érte, de tényleg az első teendő volna a kisebbségi néplélek átalakítása. A mi különleges helyzetünk ennek a szükségességét megmagyarázza anélkül, hogy igazolni kellene az elgondolás helyességét. Ma már korszerűtlen álmos terveket szőni, reményhidakat építeni, mert az élet a legtöbbször ledönti a reménységeket és a vágyakat. Az élet reális megismerése a kisebbségi polgár feladata. Tanulni kell, hogy az életben kevesebb legyen a meglepetés, és könnyebb legyen a tájékozódás. A kisebbségi polgár legyen öntudatos, határozott és mindig indulásra kész. A gyors cselekvés és a tudás mindig fél sikert jelent. A szétforgácsolódó, elvesző szavak, tanácsok és biztatások helyett a tettek következzenek.

Akár gazdasági, akár kulturális téren sürgős akciókra, cselekvésre van szükség, s helyes volna, ha az alkotás egészen kiküszöbölné az életünkből a várokozást, a további keresést és a bizonytalanságot. A jugoszláviai magyar kisebbségnek megvannak a maga kipróbált vezetői, akik rátermettségüknél, múltjuknál és tehetségüknél fogva alkalmasak arra, hogy a magyarságot a múlt tapasztalatainak mérlegelésével a leghelyesebb irányba vezessék. A németek sikereit és a háború előtti szerb kisebbségi mozgalom tanulságait összhangba kell hozni az elmúlt évek sok-sok tapasztalatával és új feladatok elvégzésére kell serkenteni a vezéreit szerető, hívő szavukra hallgató magyarságot, hogy az ország többi népei mellett a magyar se maradjon el, és igazolja életképességét, tehetőségét.

*

Virradatban állunk, és minden csupa reménykedés, bizakodás körülöttünk. Az arcok mosolyognak, a kezek barátságos kézfogásra várnak, a szemek boldog fényben fürdenek. Amíg a virradatban állunk, használjuk ki a kellemes időt, lélegezzük be a pompás levegőt, de tiszta, nyitott szemmel tekintsünk széjjel, hogy megtaláljuk a legalkalmasabb utakat, amelyeken elindulunk, ha elvégeztük az előkészületeket.

A jugoszláviai magyar kisebbség egy táborban várakozik. A magyarság vezetőinek biztosítani kell azt az egységet, hogy könnyebben eljusson a magyarság boldogulásához.